

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд на тема

**„Проучване на качеството на живот при някои социалнозначими
заболявания на ЦНС“**

на д-р Владимир Павлов Дамянов

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“
по научната специалност „Социална медицина и здравен мениджмънт“

Изготвил становището: проф. д-р Пламен Стоянов Димитров, дм
Избран за член на научното жури със заповед № РД-461/01.12.2020 г. на
Директора на Националния център по обществено здраве и анализи

Актуалност на разработката

Социално значимите заболявания са главна причина за умираанията и инвалидността в света. Прогнозите за честотата и тежестта на социалнозначимите заболявания сочат негативна тенденция към нарастване, поставяйки под въпрос изпълнението на Целите за устойчиво развитие на ООН. Това е свързано и с процесите на застаряване на населението, поради факта, че социалнозначимите заболявания се срещат с най-голяма честота сред възрастното население. Едни от водещите социалнозначими заболявания в България са неврологичните заболявания. Съществуват доказателства, че голяма част от тях са предотвратими, но средствата отделяни за тяхната превенция не са достатъчни. При оценяване на качеството на живот, ролята на неврологичните заболявания е от съществено значение. Това е все по-актуален въпрос предвид множествеността на хроничните заболявания с напредването на възрастта и предвид удължаването, макар и с недостатъчни темпове, на продължителността на очаквания живот сред българското население. Важно значение има не само продължителността на живота, но и дали допълнителните години живот са в добро здраве, или с болести или увреждания. Поради тази причина проучванията на качеството на живот при пациенти с някои социалнозначими заболявания на централната нервна система е актуално и допринася за съвременните научни и практически знания в тази област.

Характеристика на дисертационния труд

Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен в обем 175 страници и е илюстриран с 21 таблици и 69 фигури. Структуриран е на модулен принцип, съдържащ въведение, литературен обзор, цел, задачи, хипотези, материал и модели, методология на провеждане на проучванията, анализ и обсъждане на резултатите, изводи, приноси, препоръки, библиография.

Литературен обзор

Използваната литература включва 220 заглавия, от които 25 на кирилица и 195 на латиница. В тази част на дисертационния труд д-р Дамянов прави обзор на социалнозначимите заболявания, които са водещи за нашата страна и представя критериите, които определят заболяванията да са социално значими. Те са основните причини за инвалидност, загуба на трудоспособност, преждевременна смъртност и водят до високи медицински разходи за лечение, рехабилитация и дългосрочна грижа. Представени са данни показващи водещото място, което България заема сред страните в Европа по отношение на тяхното разпространение, хоспитализации, смъртност. Д-р Дамянов прави преглед на развитието на термина „качество на живот“ от неговото появяване през 1966 г., параметрите, които го определят и моделите за неговата оценка. Значително част от литературния обзор е отделена на рисковите фактори, епидемиологията, социалната значимост и измерването на качеството на живот при мозъчен инсулт, Паркинсонова болест, епилепсия и мултиплена склероза, които са обект на настоящия дисертационен труд. Литературният обзор представлява интерес и се явява синтез на съвременното познание по поставените проблеми. Авторът показва висока осведоменост и знания, както и задълбочени умения да анализира и интерпретира научна литература. Анализирайки данните от литературния обзор, докторантът логически стига до целите и задачите на своето проучване.

Цел и задачи

Дисертационния труд цели да извърши оценка на качеството на живот на пациенти, страдащи от мозъчен инсулт, епилепсия, болест на Паркинсон и мултиплена склероза в България. За изпълнението на поставената цел, докторантът е поставил четири основни задачи: 1. Анализ на базата на литературни данни, каква е спецификата и тежестта на четирите основни

социалнозначими заболявания, засягащи централната нервна система в световен мащаб и България. 2. Превод и валидиране на анкетни инструменти за оценка качеството на живот при специфични групи пациенти, страдащи от инсулт, епилепсия, Паркинсонова болест и мултиплена склероза. 3. Статистически демографски анализи на резултатите при прилагане на анкетните инструменти за оценка качеството на живот при пациенти, страдащи от инсулт, епилепсия, Паркинсонова болест и мултиплена склероза. 4. Корелационни анализи за определяне степента на взаимозависимост на отделните фактори, влияещи върху качеството на живот при пациенти страдащи от инсулт, епилепсия, Паркинсонова болест и мултиплена склероза.

Добро впечатление прави формулирането на хипотези, които трябва да бъдат потвърдени или отхвърлени в процеса на провеждането на собственото проучване.

Материали и методи

Материалите, моделите и методологията на проучването са обстойно представени в обем от 18 страници. Представени са два концептуални модела за оценка на качеството на живот, както и различни инструменти за оценка при различни заболявания, които са специфични за всяко от тях. Методологията на проучването включва прилагане на въпросник SS-QoL при 30 пациента с мозъчен инсулт, въпросник QOLIE-31 при 40 пациента с епилепсия, инструмент PDQ-39 при 40 пациента с болест на Паркинсон, инструмент MSQOL-54 при 31 пациента с мултиплена склероза. Събраните данни са анализирани посредством разнообразни статистически методи – относителни величини, средни величини и статистическо разсейване, анализ и оценка на хипотези.

Резултати, изводи, приноси и препоръки

Резултатите от проведеното проучване на качеството на живот са представени отделно за всяко заболяване. Анализирани са отговорите на въпросите и домейните в прилаганите въпросници и инструменти, като в графичен и табличен вид са представени основните находки.

Представени са 5 извода от получените резултати на дисертационния труд, които в синтезиран вид са:

- извършен е превод и валидиране на анкетните инструменти за оценка качеството на живот при специфични групи пациенти, страдащи от инсулт, епилепсия, Паркинсонова болест и мултиплена склероза.

- проведени са статистически демографски анализи за оценка качеството на живот при пациенти, страдащи от горепосочените заболявания, които показват че с напредването на възрастта са идентифицира влошаване в качеството на живот.
- извършеният корелационен анализ потвърждава тази връзка.
- оценката на качеството на живот посредством валидираните анкетни карти би допринесло за по-лесната оценка на рисковите домейни за всеки конкретен случай.
- анализирани са високотехнологичните възможности на Изкуствения интелект, както за навременна диагностика, така и за проследяване на QoL на пациентите с мозъчен инсулт и тяхната рехабилитация.

На основата на обсъждането на получените резултати и на формулираните основни изводи са изведени приноси с научно-теоретичен и научно приложен характер, които приемам.

Като заключение, авторът прави четири препоръки, както с конкретни адресати - Министерството на здравеопазването, Националната здравноосигурителна каса, преса и медии, така и общи препоръки на национално ниво.

Лично участие на автора

Авторът има лично участие във всички етапи на проведеното проучване, включително събиране и систематизиране на данните, анализиране и обобщаване на получените резултати. Д-р Владимир Дамянов притежава необходимите качества за извършване на научноизследователска дейност на високо професионално ниво.

Научни публикации във връзка с дисертацията

Д-р Владимир Дамянов има 4 научни публикации във връзка с дисертационния труд. В допълнение, авторът представя списък с 19 други публикации.

Автореферат

Авторефератът на дисертационния труд за придобиване на ОНС "Доктор" на д-р Владимир Дамянов отразява същността на дисертационния

труд, правилно е структуриран и направен според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в НЦОЗА. В него синтезирано се представят основните моменти от дисертационния труд, постигнатите резултати, изводите и приносите.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Оценявам положително представения дисертационен труд, който се отличава с научна добросъвестност и практическа насоченост, съдържа потенциал и идеи за бъдещи изследвания. Спецификата на получените резултати, акцента на изследванията и приложените методи са в сфера, която изисква специална подготовка и нагласи. Актуалността и добрата постановка на научното изследване, значимостта на резултатите показват възможностите на д-р Владимир Дамянов за самостоятелна изследователска работа. Дисертационният труд е разработен в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в НЦОЗА. Изложените съображения ми дават основание да предложа на членовете на уважаемото научно жури да оценят високо дисертационния труд и да гласуват положително за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ на д-р Владимир Павлов Дамянов.

04.01.2021 г.

Изготвил:

проф. д-р Пламен Димитров, дм